

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie ze skargi A. O.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego

w G. z dnia 25 października 2017 r., sygn.. akt III Ca (...)

w sprawie z powództwa Narodowego Funduszu Zdrowia w W.

przeciwko A. O.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 13 lipca 2020 r.,

1. odrzuca skargę;

2. zasądza od A. O. na rzecz Narodowego Funduszu Zdrowia w W. kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania skargowego;

3. przyznaje adw. A. S. od Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w G. wynagrodzenie w kwocie 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) w tym należny podatek VAT, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu skargowym.

UZASADNIENIE

Skarżący A. O. wniósł - na podstawie art. 424¹ § 1 k.p.c. - o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 25 października 2017 r., sygn. akt III Ca (...), wydanego w sprawie o zapłatę. W uzasadnieniu powołał się na naruszenie:

1) przepisów prawa materialnego:

- art. 5 k.c. poprzez nieprawidłowe niezastosowanie, w zw. z § 5 pkt 1 w zw. z § 2 ust. 2 pkt 1 i 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 października 2002 r. w sprawie wydawania z apteki produktów leczniczych i wyrobów medycznych oraz § 19 ust. 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2004 r. w sprawie recept lekarskich poprzez nieprawidłowe zastosowanie i niesłuszne przyjęcie na tej podstawie, że roszczenie powoda w znacznej części uważane jest za wykonywanie prawa i jako takie korzysta z ochrony prawnej w sytuacji, gdy roszczenie powoda w całości jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa i z zasadami współżycia społecznego, albowiem stwierdzone w protokole kontroli uchybienia miały charakter marginalny i nieistotny oraz wynikały ze szczególnej dbałości pozwanego o ochronę praw pacjenta, zwłaszcza że leki i wyroby medyczne zostały wydane osobom uprawnionym i w sposób zgodny ze sztuką farmaceutyczną;

- art. 118 k.c. poprzez niezasadne niezastosowanie i błędne przyjęcie, że roszczenie powoda nie jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, a co za tym idzie należy przyjąć, iż termin przedawnienia roszczenia o zwrot nienależnie pobranych świadczeń wynosi 10 lat, podczas gdy na zasadzie wnioskowania *per analogiam* zastosowanie w niniejszej sprawie znajdzie uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2014 r. (III CZP 93/14), z której wynika, że termin przedawnienia roszczenia w sprawie o zwrot kwot refundacji leków jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej i przedawnia się po 3 latach;

2) przepisów postępowania cywilnego, które spowodowało niezgodność prawomocnego wyroku z prawem:

- art. 328 § 2 w zw. z art. 233 § 1 i art. 382 k.p.c. poprzez zaniechanie uzasadnienia przez sąd odwoławczy, z jakich przyczyn oddalono apelację pozwanego w pozostałej części, tj. co do kwoty 46.778,28 zł, co uniemożliwiło pozwanemu powzięcie informacji, z jakich przyczyn Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie powoda o zwrot nienależnie pobranych świadczeń jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego jedynie co do nieznaczącej liczby recept, a w pozostałym zakresie żądanie zwrotu refundacji korzysta z ochrony prawnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest nadzwyczajnym środkiem prawnym pozwalającym na zakwestionowanie orzeczeń, których wydanie stało się źródłem szkody, a które równocześnie pozostają w oczywisty i rażący sposób sprzeczne z prawem. Podstawę uwzględnienia skargi może stanowić wadliwość orzeczenia o zasadniczym i ewidentnym charakterze, nie zaś każdy, nawet marginalny czy wątpliwy, wypadek jego sprzeczności z prawem (zob. np. postanowienia SN: z dnia 23 października 2014 r., V CNP 15/14, niepubl. i z dnia 16 czerwca 2015 r., IV CNP 72/14, niepubl.). Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku posiada ściśle określony cel - służy uzyskaniu prejudykatu (w rozumieniu art. 417¹ § 2 k.c.), niezbędnego do dochodzenia odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa w odrębnym postępowaniu.

Zarysowana powyżej szczególna funkcja omawianej skargi w polskim systemie prawa determinuje postrzeganie tego środka zaskarżenia jako środka prawnego o ściśle sformalizowanym charakterze. Wiąże się to z kreowaniem po stronie skarżącego obowiązku ścisłego wykazania przesłanek dopuszczalności skargi, określonych w art. 424¹ § 1 k.p.c., oraz spełnienia wymagań skargi wyróżnionych w art. 424⁵ § 1 k.p.c. Skarga o stwierdzenie niezgodności prawomocnego orzeczenia z prawem powinna zatem zawierać oznaczenie orzeczenia, od którego została wniesiona, ze wskazaniem w jakiej części zostało ono zaskarżone, przytoczenie jej podstaw i ich uzasadnienie, wskazanie przepisu prawa, z którym orzeczenie to jest niezgodne, uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy, wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe oraz wnioszek o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem. Zachowanie tych wymagań konstrukcyjnych skargi podlega przy tym badaniu przez Sąd Najwyższy przy wniesieniu skargi, zaś uchybienie tym wymaganiom nie podlega sanowaniu i skutkuje odrzuceniem skargi *a limine* (art. 424⁸ § 1 k.p.c.).

Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wyjaśnił jednocześnie, że powyższe wymagania konstrukcyjne powinny być spełnione w sposób kumulatywny, a nadto

że każde z nich ma charakter samoistny i powinno spełnione samodzielnie, niezależnie od innych (zob. m.in. postanowienia SN: z dnia 20 lipca 2005 r., IV CNP 1/05, niepubl. i z dnia 7 sierpnia 2012 r., III CNP 14/12, niepubl.).

Stwierdzić należy, że w niniejszej sprawie nie zostało spełnione przez skarżącego wymaganie określone w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., tj. wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Dążąc do realizacji powyższego wymagania formalnego, w uzasadnieniu wniesionego środka zaskarżenia wskazano, że w odniesieniu do wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 25 października 2017 r. nie istniały podstawy do jego wzruszenia, gdyż w sprawie nie było dopuszczalne wniesienie skargi kasacyjnej - ze względu na przedmiot sporu (art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c.), oraz że nie zachodziły podstawy do złożenia skargi o wznowienie postępowania (s. 3).

Zawarte w uzasadnieniu niniejszej skargi stanowisko skarżącego w kwestii dopuszczalności wzruszenia orzeczenia objętego zaskarżeniem pomija okoliczność, iż w dniu 3 kwietnia 2018 r., a więc przed wniesieniem skargi, do polskiego systemu prawnego wprowadzono kolejny nadzwyczajny środek zaskarżenia, tj. skargę nadzwyczajną, której celem jest eliminacja prawomocnych orzeczeń naruszających zasadę lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP albo w sposób rażąco naruszających prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (art. 89 i n. ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 825 ze zm.). Ze względu na to, że uwzględnienie skargi nadzwyczajnej - zgodnie z art. 398¹⁵ i 398¹⁶ k.p.c. w zw. z art. 95 ustawy o SN - prowadzi do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania albo do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i orzeczenia na nowo co do istoty sprawy, a więc do eliminacji przyczyny „szkody judykacyjnej”, to dla spełnienia wymagania określonego w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. koniecznym było również wykazanie przez skarżącego we wniesionym środku zaskarżenia, że wzruszenie zaskarżonego wyroku nie jest możliwe w wyniku wniesienia skargi nadzwyczajnej (zob. np. postanowienia SN: z dnia 30 sierpnia 2018 r., III CNP 9/18, niepubl.; z dnia 6 listopada 2018 r., II CNP 17/18, niepubl.;

z dnia 15 listopada 2019 r., V CNP 27/19, niepubl.; z dnia 19 lutego 2020 r., II CNP 51/19, niepubl.).

Z tych względów oraz uwzględniając szczególną regulację zawartą w art. 424⁸ § 2 k.p.c., orzeczono o odrzuceniu przedmiotowej skargi z powodu pierwotnej jej niedopuszczalności, spowodowanej powstaniem przed jej wniesieniem możliwości zmiany lub uchylecia zaskarżonego wyroku wskutek wprowadzenia dodatkowego środka prawnego. Skarżący nie wskazał bowiem, że nie było i nie jest dopuszczalne wzruszenie zaskarżonego orzeczenia poprzez wykorzystanie instytucji skargi nadzwyczajnej. Ponieważ nie została spełniona przesłanka określona w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c. orzeczono w punkcie 1 sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 i 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ i 424¹² k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).

O kosztach pełnomocnika z urzędu orzeczono na podstawie § 8 pkt 5 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 18), z uwzględnieniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r. (SK 66/19, Dz.U. z 2020 r., poz. 769), a więc przy uwzględnieniu § 2 pkt 5 ww. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.